

Guidelines for Promoting Public Participation in Conserving the Community Forest of Ban Khlong Sak, Nam Ruem Subdistrict, Mueang Tak District, Tak Province according to Sangahavatthudhamma

PhraMontree Ratanaramsi (Phuengthongkham)¹, Phrarajaratdhanavedhi² and
Phrakrunivitsinlkhan³

Received: September 04, 2024

Revised: September 12, 2025

Accepted: September 14, 2025

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the level of public participation in the conservation of the Ban Khlong Sak community forest; 2) to examine the relationship between Sangahavatthudhamma and public participation in the conservation of the Ban Khlong Sak community forest; and 3) to propose guidelines for promoting public participation in the conservation of the Ban Khlong Sak community forest according to Sangahavatthudhamma. This was the mixed-method research. For quantitative research, data were collected from a sample of 358 respondents using questionnaires. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The sampling method used purposive sampling, considering the number

¹ Tak Province Sangha

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: x13montree@gmail.com, Tel. 0632708132

of people in each village who responded to the questionnaire. The sample size was determined to obtain data that were distributed in relation to the population proportion by stratified random sampling. In terms of qualitative research, in-depth interviews were conducted with 21 key informants. The results of the research found that 1) public participation in the conservation of the Ban Khlong Sak community according to Sangahavatthudhamma was high, and public participation in the conservation of the Ban Khlong Sak community forest based on the participation theory was high; 2) the relationship between Sangahavatthudhamma and public participation in the conservation of the Ban Khlong Sak community forest was overall positive, with a correlation coefficient (r) of (0.889**); 3) guidelines for promoting public participation in the conservation of the Ban Khlong Sak community forest according to Sangahavatthudhamma were as follows: The people, community leaders, and local leaders should play a role in encouraging community participation in the referendum on regulations regarding the use of the community forest to conserve it exclusively for the community. They should support financial support for the purchase of necessary equipment, participate in community forest conservation, which fostered community unity, and participate in regular meetings to monitor and evaluate community forest conservation efforts.

Keywords: public participation, community forest conservation,
Sangahavatthudhamma

แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน บ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามหลักสังคหัตถุธรรม

พระมนตรี รัตนรสี (พึงทองคำ)⁴ พระราชรัตนเวที⁵ และพระครูนิวาสิตขันธ์⁶

Received: September 04, 2024

Revised: September 12, 2025

Accepted: September 14, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก 3) เสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตามหลักสังคหัตถุธรรม โดยการวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 358 คน โดยใช้แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้หลักการสุ่มแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากจำนวนประชาชนในแต่ละหมู่บ้านตอบแบบสอบถาม การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลมีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากร โดยทำแบบสุ่มแบบแบ่งชั้น การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 รูป/คน ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตามหลักสังคหัตถุธรรม อยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรม

⁴ คณะสงฆ์จังหวัดตาก; Tak Province Sangha

⁵⁻⁶ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: x13montree@gmail.com, Tel. 0632708132

กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก โดยรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ (0.889^{**}) 3) แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ดังนี้ ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงประชามติออกกฎระเบียบ เกี่ยวกับการใช้ป่าชุมชน เพื่อสงวนไว้เฉพาะคนในชุมชน การสนับสนุนเงินจัดซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็น การเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาป่าชุมชนเพราะจะทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และการเข้าร่วมประชุมติดตาม ประเมินผลการดำเนินการรักษาป่าชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การอนุรักษ์ป่าชุมชน, หลักสังคหวัตถุธรรม

บทนำ

ป่าไม้ในประเทศไทยปัจจุบันนั้นจะเห็นได้ว่ายังคงมีการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงต่อระบบนิเวศ และความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยลดลงอย่างเห็นได้ชัด จากการพื้นที่ป่าของประเทศที่ลดลงนั้นจะเห็นได้ว่าส่งผลกระทบต่อความสมดุลของป่า และความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งพึ่งพิงในการดำรงชีวิตของชุมชน สัตว์ป่า และเป็นพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตได้มีการบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ โดยมีการค้นพบสิ่งมีชีวิตชนิดพันธุ์ใหม่ในประเทศไทยหลายชนิดแต่จำนวนชนิดพันธุ์ที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ข้อที่ 10 ว่าด้วยการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน ปกป้อง รักษา ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ เพื่อสร้างสมดุลทางธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์ป่าเศรษฐกิจ ป่าชายเลนและป่าชุมชน รวมทั้งเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง หักยัดยังการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าอย่างจริงจัง รวมถึงเร่งฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม แก่ไขกฎหมายป่าไม้ที่ซ้ำซ้อน เร่งคืนพื้นที่ป่าโดยการบริหารจัดการ การใช้ประโยชน์ให้ประชาชน

สามารถอยู่ร่วมกับป่าและสามารถทำกินได้อย่างเหมาะสม นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกบุกรุกและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมบทบาทของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) พร้อมทั้งรณรงค์สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับเยาวชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน (ประยูรธ จันทรโอชา นายกรัฐมนตรี, 2565)

ป่าชุมชน (Community Forest) เกิดจากการจัดการ ปรับปรุง ดูแล รักษา ของคนในชุมชน ในการจัดการทรัพยากรของป่าชุมชน การรับประโยชน์จากป่าชุมชน เพื่อช่วยลดปัญหาความยากจนของคนในชุมชน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน และลดการบุกรุก แย่งชิงทรัพยากรทางธรรมชาติจากบุคคลภายนอกชุมชน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชน สังคม รวมถึงประเทศ และใช้เป็นแนวทางสำหรับในการรักษาพื้นที่ป่าไม้ และความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติระบบนิเวศป่าไม้ เพื่อให้มีความสมดุลที่ยั่งยืน กล่าวได้ว่าทรัพยากรจากป่าชุมชนถือเป็นทรัพยากรสาธารณะ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ทรัพยากรร่วม” ที่ชาวบ้านสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้น เมื่อประชาชนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประชาชนก็จะไม่จำเป็นที่จะบุกรุกทำลายป่า หรือการย้ายถิ่นฐานไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีหลักมีแหล่ง และประเด็นสำคัญนั้นก็คือเพิ่มความรู้ให้กับชาวบ้านเกี่ยวกับประโยชน์จากป่า และผลกระทบถ้าหากไม่มีป่า เพื่อให้มนุษย์ได้เรียนรู้กับการอยู่กับธรรมชาติได้อย่างสมดุลกันและดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุข (หทัยกาญจน์ ทวีทอง, 2560)

ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ป่าชุมชนบ้านคลองสักได้รับความเสียหายเป็นอย่างมากจากการบุกรุกป่าไม้ เช่น การตัดไม้ไปทำฟืน การทำเหมืองแร่ การจุดไฟเผาป่าเพื่อล่าสัตว์ การที่บุคคลภายนอกเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ภายในป่าชุมชนแล้วทิ้งขยะไว้เป็นจำนวนมาก ปัจจัยเหล่านี้เป็นเหตุให้จำนวนของป่าไม้และสัตว์ป่ามีจำนวนที่ลดลงเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก หมู่ 1 ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก อีกทั้งประเด็นปัญหาอื่น ๆ ที่ควรจะได้รับการศึกษารับปรุงแก้ไข และเพิ่มแรงจูงใจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก หมู่ 1 ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ทั้งนี้ผู้วิจัยยังได้นำหลักของสังคหวัตถุ 4 ซึ่งนับได้ว่าเป็นคุณธรรมที่ทำให้ยึดเหนี่ยวใจ

และประสานใจของกลุ่มคนเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นในชุมชน เกิดความเสียสละ การรู้จักแบ่งปัน รู้จักให้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยนี้เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ให้กับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และป่าชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามหลักสังคหวัตถุธรรม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามหลักสังคหวัตถุธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย

1. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยการศึกษาสังเคราะห์จากหลักสังคหวัตถุธรรม ประกอบด้วย 1) ทาน การแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ทรัพยากรของป่าชุมชน 2) ปิยวาจา การสื่อสารทำความเข้าใจ 3) อุตถจริยา คือ การร่วมกันดูแลรักษาอนุรักษ์ป่าชุมชน และ 4) สมานัตตตา การร่วมกันสร้างความอุดมสมบูรณ์เพื่อยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับชุมชนและสังคม และจากแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Cohen, J.M. & Uphoff, N.T., 1989) ใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อนำมาวิเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ที่อยู่ในชุมชนผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากป่าชุมชนบ้านคลองสัก และโดยรอบป่าชุมชนบ้านคลองสัก ประกอบด้วย

4 หมู่บ้าน จำนวน 3,391 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำร้อน, 2564) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Yamane, T., 1987) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง 358 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.6-1.0 ทุกข้อ และมีค่าความเชื่อมั่น 0.972 สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย คือ สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอ้างอิง คือ สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบเจาะจงโดยพิจารณาจากจำนวนประชาชนในแต่ละหมู่บ้านตอบแบบสอบถาม การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยพิจารณาจากจำนวนประชากร เพื่อให้ได้ข้อมูลมีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากร โดยทำแบบสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random Sampling) โดยใช้กลุ่มประชากรบุคลากร เป็นระดับในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน ทั้ง 4 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านคลองสัก, องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำร้อน จำนวน 145 คน, หมู่ที่ 2 บ้านลานตาเกลี้ยง จำนวน 63 คน, หมู่ที่ 4 บ้านน้ำร้อน จำนวน 68 คน และหมู่ที่ 7 บ้านเนินมะคึก จำนวน 82 คน

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ประกอบด้วย พระสังฆาธิการ จำนวน 2 รูป, นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน, นักวิชาการด้านป่าไม้หรือเจ้าหน้าที่ป่าไม้ จังหวัดตาก จำนวน 2 คน, นักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดตาก จำนวน 2 คน, เจ้าหน้าที่ป้องกันภัย จังหวัดตาก จำนวน 2 คน, ผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำท้องที่ จำนวน 3 คน, คณะกรรมการป่าชุมชน จำนวน 3 คน, ประชาชนชุมชน จำนวน 2 คน และประชาชน จำนวน 3 คน รวม 21 รูป/คน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เพื่อรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงที่ชัดเจนสามารถอธิบายเสริมสนับสนุนข้อโต้แย้งต่าง ๆ และเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจ รวมถึงการเสนอแนะข้อคิดเห็นในประเด็นที่มีข้อขัดแย้ง หรือเห็นควรเพิ่มเติมความรู้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตัวแปรศึกษาคือ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามแนวคิดการมีส่วนร่วม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงปริ มาน โดยสรุปผลการวิจัยตามกระบวนการศึกษา ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ พบว่า เพศ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 อายุ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30 – 39 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 การศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 อาชีพ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 รายได้ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท / เดือน จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2 และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก ตามหลักสังคหวัตถุธรรม โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($x = 3.86$, $S.D. = 0.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($x = 3.90$, $S.D. = 0.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรม 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ด้านทาน (การให้) 2) ด้านปิยวาจา (การพูดจา) 3) ด้านอิตถจริยา (การช่วยเหลือกัน) และ 4) ด้านสมานัตตตา (ความสม่ำเสมอ) กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกหรือความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation ($R=0.889^{**}$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านทาน (การให้) มีความ สัมพันธ์เชิง

บวกในระดับสูงมาก กับด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด ($r=0.784^{**}$), ด้านอัตถจริยา (การช่วยเหลือ) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก กับด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r=0.782^{**}$) และด้านสมานัตตตา (ความสม่ำเสมอ) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิณผล มีค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r=0.595^{**}$)

3. แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงประชามติออกกฎระเบียบ ข้อตกลง ข้อบังคับ เกี่ยวกับการใช้ป่าชุมชน เพื่อสงวนไว้เฉพาะคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง การสนับสนุนเงินสำหรับจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างฝายเพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับป่าชุมชน การเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาป่าชุมชนเพราะจะทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ไม่เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย และการเข้าร่วมประชุมติดตาม ประเมิณผลการดำเนินการรักษาป่าชุมชนอย่างสม่ำเสมอจึงจะทำให้ป่าชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์ขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามหลักสังคหวัตถุธรรม

1.1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการลงประชามติเพื่อจัดตั้งป่าชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นายณรงค์ เบ็งเส้า (2562) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก

1.2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงาน (Implementation) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการปลูกป่าเพื่อเพิ่มจำนวนต้นไม้ภายในป่าชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวัลย์ รุญนัต (2564) ที่ได้ทำการ ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง” พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า จากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่มีการร่วมกันรักษาป่าชุมชนทำให้คนในชุมชนมีรายได้จากการเก็บเห็ด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร ทองเจริญ (2566) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนแม่ขาน ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนแม่ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.4) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล(Evaluation) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปลูกป่าเพื่อเพิ่มจำนวนต้นไม้ให้กับป่าชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ เสนชัย และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนที่เอื้อต่อการลดปัญหาสภาวะโลกร้อนของแกนนำชุมชน จังหวัดชัยภูมิ” พบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนที่เอื้อต่อการลดปัญหาสภาวะโลกร้อนของแกนนำชุมชน เขตจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยภาพรวมนั้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกหรือความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่ อยู่ในระดับสูงมาก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation (r) เท่ากับ (0.889**) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านทาน (การให้) กับด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก มีค่าความสัมพันธ์สูงที่สุด (r) เท่ากับ

(0.784**) ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประชาชนในชุมชนมีการยอมรับในความคิดเห็นของกันและกันในเรื่องของการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตรัยณภรท เสาวรา (2565) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถ์ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตนตามหลักสังคหัตถ์ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.01) จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก ($r = 0.82$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาบรรพต กิตติปัญญา (กันหา) (2564) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก” พบว่า ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยมีการจำแนกตามความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา ($R = 0.985$ **) มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสังคม ($r = 0.835$ **) มีความสัมพันธ์กับด้านวัฒนธรรม ($r = 0.768$ **) ทุกด้านมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ (0.01) โดยมีระดับความสัมพันธ์มาก และการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R = 0.919$ **) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

3. แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามหลักสังคหัตถ์ธรรม ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงประชามติออกกฎระเบียบ ข้อตกลง ข้อบังคับ เกี่ยวกับการใช้ป่าชุมชน เพื่อสงวนไว้เฉพาะคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง การสนับสนุนเงินสำหรับจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างฝายเพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับป่าชุมชน การเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาป่าชุมชนเพราะจะทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ไม่เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย และการเข้าร่วมประชุมติดตาม ประเมินผลการดำเนินการรักษาป่าชุมชนอย่างสม่ำเสมอจึงจะทำให้ป่าชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์ขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณาวิน) (2561) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วม

ร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว” พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขต เทศบาลเมือง สระแก้ว จังหวัดสระแก้ว 1) การตัดสินใจ ควรมีการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เสี่ยงตามสายให้ทั่วถึง หน่วยงานควรให้ความสำคัญชุมชนทุกชุมชนให้เท่ากันในการส่งงบประมาณให้ชุมชนได้พัฒนา ถ้ามีการประชุมควรเห็นเป็นวันหยุดหรือวันว่างงาน 2) การดำเนินงาน อยากให้นายกเทศมนตรีควรลงพื้นที่พบปะประชาชนให้บ่อย ๆ อยากให้ทางเจ้าหน้าที่บ้านเมืองปฏิบัติหน้าที่เข้มงวด กวาดล้างยาเสพติด อยากให้มีงานสำหรับวัยรุ่นในวัยเรียนทำให้สร้างรายได้ช่วยเหลือครอบครัว 3) การรับผลประโยชน์ ฝึกอบรมประชาชนให้ความรู้ ความเข้าใจให้ความสำคัญทุกชุมชน และให้บริการที่ทั่วถึงทุกชุมชนได้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง อยากให้ดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพที่ดีกว่านี้ ในด้านอาชีพ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การเจ็บป่วยที่มีหมอ มียาให้ทันเห็นการณียาม ลูกหลานไม่ช่วยดูแล 4) การประเมินผล ควรให้มีผู้แดงประจำชุมชน สอบถามถึงปัญหาให้แท้จริง ปฏิบัติจริงในการแก้ไขเจาะให้ตรงประเด็นนั้น ๆ ควรมีการแจ้งผลประเมินให้ประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึง ผ่านทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอนำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านคลองสัก ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามหลักสังคหวัตถุธรรม” สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ประกอบไปด้วย หลักสังคหวัตถุธรรม 4 ด้านที่สำคัญ คือ ด้านทาน (การให้) ด้านปิยวาจา (การพูดจา สื่อสาร) ด้านอิตถจริยา (การช่วยเหลือกันดูแลรักษาป่าชุมชน) 4) ด้านสมานัตตตา (ความสม่ำเสมอ) และหลักการมีส่วนร่วม 4 ด้านที่สำคัญ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งแต่ละด้านมีข้อค้นพบที่สำคัญดังต่อไปนี้

หลักสังคหวัตถุธรรม

1. ด้านทาน (การให้)

ประชาชนในชุมชนได้เสียสละเวลาในการเข้าร่วมประชาคมการจัดตั้งป่าชุมชน เข้าร่วมประชุมในการวางแผนรักษาป่าชุมชน เข้าร่วมดำเนินการปลูกป่าเพิ่มจำนวนต้นไม้ภายในป่าชุมชน การดำเนินการสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับป่าชุมชน มอบเงินในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นต่อการใช้ดูแลป่าชุมชน

2. ด้านปิยวาจา (การพูดจา สื่อสาร)

ประธานป่าชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนประสานขอความกรุณาจากผู้ใหญ่บ้าน ให้ประชาสัมพันธ์โครงการหรือกิจกรรมที่จะจัดขึ้นในป่าชุมชน เพื่อให้มีภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแล รักษาป่าชุมชน การติดตั้งป้ายกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของป่าชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีความเข้าใจกฎระเบียบ ข้อบังคับในการใช้ป่าชุมชน

3. ด้านอิตถจริยา (การช่วยเหลือกันดูแลรักษาป่าชุมชน)

ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมมอบเงินในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ การสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับป่าชุมชน มีส่วนร่วมในโครงการปลูกป่าภายในเขตป่าชุมชนเพิ่มจำนวนต้นไม้ภายในป่าชุมชน มีส่วนร่วมในโครงการสร้างฝายชะลอน้ำในป่าชุมชนเพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับป่าชุมชน และมีส่วนร่วมในการดับไฟป่าในเขตป่าชุมชน เพื่อรักษาพันธุ์ไม้ในป่าชุมชน

4. ด้านสมานัตตตา (ความสม่ำเสมอ)

ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างฝายชะลอน้ำเป็นประจำทำให้เกิดความชุ่มชื้นภายในป่าชุมชน การรักษาป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องทำให้ป่าชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น สามารถเก็บเห็ด เก็บผักหวานป่า ได้ตามฤดูกาลและทำให้มีที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าเพิ่มขึ้น

หลักการมีส่วนร่วม

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำ ร่วมกันตัดสินใจ การกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวกับการใช้ป่าชุมชน ให้เป็นไปในทางทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการอนุรักษ์ ดูแล ฟื้นฟูป่าชุมชน เพราะแต่ละพื้นที่แต่ละชุมชนจะมีกฎระเบียบ ข้อบังคับที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ และให้อยู่ในกำหนดขอบเขตของพรบ. ป่าชุมชน ปี 2562 เพื่อคืนความอุดมสมบูรณ์ให้กับผืนป่า

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงาน คือ การลาดตระเวน การทำแนวกันไฟ การจัดชุดลาดตระเวน การใช้ขนบธรรมเนียม นิยมประเพณี ภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พิธีบวชป่า การเลี้ยงเจ้าที่เจ้าทาง และด้านการฟื้นฟู ได้แก่ การปลูกต้นไม้ทดแทน เช่น การปลูกสมุนไพรรักษาโรค การกลบฝังเมล็ด เช่น การเพาะชำกล้าไม้ การกระทำอื่น ๆ ที่เป็นการฟื้นฟู เช่น การปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ การสร้างฝายชะลอน้ำ

3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชุมชนได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน ทำให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของป่าชุมชน และทรัพยากรป่าไม้ มีเครือข่ายประชาชน และประชาชนทั่วไป ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาป่าชุมชนของตน มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากป่าชุมชน เพราะเห็นว่าจากการที่ได้ร่วมกันอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องนั้นทำให้ตนเองสามารถหาเก็บของป่าหรือผลิตภัณฑ์จากป่า อาทิ เห็ดโคน ผักหวาน และอื่น ๆ เพื่อนำมาบริโภคหรือค้าขายได้สร้างรายได้ให้กับตนและคนในชุมชน

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ประชาชนควรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ดูแล พื้นฟูป่าชุมชน เช่น โครงการปลูกต้นไม้ เมื่อเวลาผ่านไปได้ระยะหนึ่งประชาชนจะเข้าไปติดตาม ประเมินผล ว่าต้นไม้ที่ปลูกไปนั้นรอดกี่ต้นและควรปลูกซ่อมแซม เพิ่มเติมตรงไหน เป็นต้น ซึ่งการติดตามประเมินผล อย่างสม่ำเสมอ ทำให้จำนวนป่าไม้เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ประชาชนมีการร่วมในการประเมินผล เข้ามาร่วมในประเมินผลโครงการ กิจกรรม เนื่องจากว่าเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ และผลกระทบโดยตรงต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีการประเมินผลร่วมกับผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นหรือท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน ประชาชน เยาวชน ศาสนา เพื่อถอดบทเรียนและหาบทสรุปว่าโครงการดังกล่าวว่าควรมีต่อไปหรือต้องปรับปรุง แก้ไขอะไรบ้าง หลังจากมีการติดตามประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กรมป่าไม้ควรแก้ไข เพิ่มเติม พรบ. ป่าชุมชน ในเรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่จริงจิงเกี่ยวกับการใช้ป่าชุมชน เพื่อไม่ควรถูกบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในชุมชนหรืออยู่ต่างถิ่น ต่างจังหวัด เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์เพราะไม่ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ดูแล พื้นฟู ร่วมด้วยกับคนในชุมชน ควรสงวนไว้เฉพาะคนในชุมชนเท่านั้น.

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการลงประชามติออกกฎระเบียบ ข้อตกลง ข้อบังคับการใช้ป่าชุมชน มีความเห็นของประชาชนต่ำสุด ดังนั้น ผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำร้อน ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงประชามติออกกฎระเบียบ ข้อตกลง ข้อบังคับ เกี่ยวกับการใช้ป่าชุมชน เพื่อสงวนไว้เฉพาะคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงินสำหรับจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างฝายเพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับป่าชุมชน มี

ความเห็นของประชาชนต่ำสุด ดังนั้น ผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำร้อน ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงินสำหรับจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างฝายเพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับป่าชุมชน

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า จากการมีส่วนร่วมในการรักษาป่าชุมชนทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน มีความเห็นของประชาชนต่ำสุด ดังนั้น ผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำร้อน ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาป่าชุมชนเพราะจะทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ไม่เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย แบ่งพักแบ่งพวก

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า คนในชุมชนเข้าร่วมประชุมติดตามผลการดำเนินการรักษาป่าชุมชน มีความเห็นของประชาชนต่ำสุด ดังนั้น ผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำร้อน ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมติดตาม ประเมินผลการดำเนินการรักษาป่าชุมชนอย่างสม่ำเสมอจึงจะทำให้ป่าชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์ขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

5. ประชาชนควรร่วมมือผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นหรือท้องที่ เพื่อเป็นแกนนำหลักในการชักนำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โดยมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวโครงการ กิจกรรมเกี่ยว กกับการดูแล ฟื้นฟูป่าชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง

6. ประชาชนควรร่วมมือผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นหรือท้องที่ เพื่อจัดให้มีการตั้งคณะทำงานและมีการตรวจสอบติดตาม ประเมินผลของป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

ณรงค์ เป็งเส้า. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร). สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- ตรัยณภรต์ เสาวรา. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. *วารสารรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 1(1), 20-28.
- ธนากร ทองเจริญ. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนแม่ขาน ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารผลิตภัณฑ์การเกษตร*, 5(2), 46-55.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2565). รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ปีที่ 3. เข้าถึงได้จาก [https:// www.soc.go.th/wp-content/uploads/2022/11/18-นโยบายหลักข้อ-11.pdf](https://www.soc.go.th/wp-content/uploads/2022/11/18-นโยบายหลักข้อ-11.pdf).
- พระธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณนาวิน). (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว*. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบรรพต กิตติปัญญา (กันหา). (2564). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก*. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิลาวัลย์ รุยงค์. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง. *วารสารศิลปศาสตร์ (วังนางเลิ้ง) มทร.พระนคร*, 2(2), 11-29.
- สมพงษ์ เสนชัย และคณะ. (2561). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนที่เอื้อต่อการลดปัญหาสถานะโลกร้อนของแกนนำชุมชน จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 5(1), 152-171.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2555). *ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน*. เข้าถึงได้จาก https://plan_monitor.onep.go.th/detail/report.

- หทัยกาญจน์ ทวีทอง. (2560). ป่าชุมชนกับความมั่นคงด้านเศรษฐกิจระดับครัวเรือน. *วารสารรัชต์ภาคย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 11(23), 1-10.
- องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำร้อน. (2564). *ข้อมูลจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นของตำบลน้ำร้อน*. (อัดสำเนา).
- Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. New York: Cornell University.
- Yamane, T. (1987). *Elementary Sampling Theory, Englewood Cliffs*. New Jersey: Prentice Hall.